

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “อวิชขณฺณการ ----- ความมืด คือ อวิชชา”

อวิชขณฺณการ อ่านตามภาษาบาลีว่า อะ - วิต - ชัน - ทะ - กา - ระ มาจากคำว่า อวิชชา (ความไม่รู้, อวิชชา) กับคำว่า อนุการ (ความมืด) สนธิ(ต่อ)กันเป็น อวิชขณฺณการ แปลว่า ความมืด คือ อวิชชา แสดงให้เห็นเลยว่า อวิชชาคือความไม่รู้ ว่าโดยสภาพธรรม คือโมหเจตสิก เป็นอกุศลเจตสิกที่เกิดกับอกุศลจิตทุกประเภท และเป็นอกุศลเจตสิกที่เป็นต้นเหตุของอกุศลธรรมทั้งหลายด้วย เมื่ออวิชชาคือโมหะ เกิดกับจิตขณะใด ย่อมปรุงแต่งให้จิตพร้อมกับเจตสิกที่เกิดขึ้นร่วมกันในขณะนั้น เป็นไปกับความมืด เพราะไม่สามารถเข้าใจลักษณะของสิ่งที่จริง คือธรรม ที่กำลังปรากฏตามความเป็นจริงได้เลยในชีวิตประจำวัน เมื่ออกุศลจิตเกิดมาก จึงเป็นผู้มากไปด้วยอวิชชา มืดเพราะอวิชชา เพราะแม้ว่าจะมีธรรมเกิดปรากฏ ก็ไม่สามารถเข้าใจความจริงในขณะนั้นได้เลย และอวิชชาเองก็เป็นเหตุให้กระทำอกุศลกรรม ประพฤติทุจริตประการต่างๆ มากมาย ที่จะเป็เหตุให้เกิดทุกข์โทษภัยต่อไปในภายหน้า

ข้อความในพระสูตรต้นปิฎก ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท แสดงความจริงไว้ว่า เมื่อสัตว์โลกถูกไฟ มีราคะ โทสะ โมหะ เป็นต้น แผลดเผาอยู่ ยังจะมัวประมาทอยู่ทำไม เมื่อถูกความมืดคืออวิชชา ปกคลุมแล้ว ก็ควรที่จะได้แสวงหาแสงสว่าง คือปัญญาเพื่อกำจัดความมืดดังกล่าวนี้

“เมื่อโลกสันนิวาส อันไฟลุกโผลงอยู่เป็นนิตย์ พวกเธอยังจะร่าเริง บันเทิงอะไรกันหนอ? เธอทั้งหลาย ถูกความมืดปกคลุมแล้ว ทำไมจึงไม่แสวงหาประทีป (แสงสว่าง คือ ปัญญา) เล่า?”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงตลอด ๔๕ พรรชานั้น เป็นไปเพื่อบุคคลที่เกื้อกูลแก่ผู้ที่ได้ฟัง ได้ศึกษา และมีความเข้าใจไปตามลำดับอย่างแท้จริง แม้แต่ในเรื่องของธรรมฝ่ายที่ไม่ดี ซึ่งเป็นอกุศลธรรมนั้น พระองค์ก็ทรงแสดงไว้เป็นอันมาก หลากหลายโดยนัยประการต่างๆ เพื่อให้พุทธบริษัทได้เห็นโทษ เห็นภัยของอกุศลในชีวิตประจำวัน ถ้าพระองค์ไม่ทรงแสดงไว้ ก็ไม่สามารถที่จะเห็นอกุศลของตนเองและไม่สามารถที่จะขัดเกลาได้เลย การที่ปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูกจะค่อยๆ เจริญขึ้นในชีวิตประจำวันนั้น ก็ต้องมาจากการอาศัยคำจริงแต่ละคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง แต่ถึงแม้ว่าพระองค์จะทรงแสดงความจริงไว้อย่างนี้ แต่ผู้ที่มีกิเลสซึ่งเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิตก็ไม่สามารถที่จะละอกุศลนั้นได้ ถ้าปัญญายังไม่เจริญขึ้นจนสามารถที่จะรู้ลักษณะของสภาพธรรมตามความเป็นจริงแล้วดับอกุศลได้เป็นขั้นๆ ตามลำดับ

กิเลสทั้งหลายทั้งปวง เป็นสภาพธรรมฝ่ายที่ไม่ดี ย่อมทำให้จิตเศร้าหมอง ไม่ผ่องใส ทั้งโลกะ (ความต้องการ) โทสะ (ความโกรธ ความขุ่นเคืองใจ) อวิชชา (ความไม่รู้) เป็นต้น สำหรับบุคคลผู้ที่ยังหนาแน่นไปด้วยกิเลสประการต่างๆ มากมาย ในชีวิตประจำวันในภพนี้ชาตินี้ก็ยังไม่พ้นไปจากกิเลสเหล่านี้ เป็นผู้ถูกกิเลสลุ่มลุ่มเกือบจะตลอดเวลา ซึ่งไม่เพียงแต่ในชาตินี้เท่านั้นที่มีกิเลสมาก โดยมีอวิชชา ความไม่รู้ เป็นหัวหน้า ย้อนกลับไปในอดีตชาติอันยาวนานที่ผ่านมา ก็มีกิเลสมาก มีความไม่รู้มากเหมือนกัน สะสมสืบต่อจนมาถึงปัจจุบันชาตินี้ และยังจะต้องเป็นอย่างนี้อีกต่อไป ทำให้ไม่รู้ความจริงของสิ่งที่กำลังปรากฏทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย และทางใจ เป็นไปกับอกุศลประการต่างๆ มากมาย ซึ่งจะเห็นได้ว่ากิเลสที่

สะสมมามีมากเหลือเกิน ซึ่งก็เป็นธรรมที่มีจริง ที่เกิดเพราะเหตุปัจจัย ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครทั้งสิ้น

เมื่อกล่าวถึงความมืดแล้ว ไม่มีอะไรที่มีดียิ่งไปกว่าอวิชชา ความไม่รู้ จะเห็นได้ว่าวิชชานั้น ก็ได้แก่ ไม่รู้สภาพธรรมที่มีจริงในขณะนี้ว่าเป็นธรรม แต่ละหนึ่งๆ ไม่ใช่เรา สำหรับสิ่งที่มีจริงนั้น มีจริงๆ ในขณะนี้ ทุกขณะตั้งแต่เกิดจนตายไม่พ้นจากธรรมเลย ไม่ว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะทรงแสดงโดยนัยของขันธ (สภาพธรรมที่เกิดแล้วดับทรงไว้ซึ่งความว่างเปล่า) โดยนัยของธาตุ(สภาพธรรมที่ทรงไว้ซึ่งลักษณะของตน ไม่เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น) โดยนัยของอายตนะ (สภาพธรรมที่ประชุมกันในขณะที่จิตเกิดขึ้นรู้อารมณ์ทีละขณะ) ก็ไม่พ้นไปจากสภาพธรรมที่มีจริงในขณะนี้ **ขณะนี้สภาพธรรมเกิดขึ้นเป็นไป ไม่มีขณะไหนเลยที่ไม่ใช่สภาพธรรม** ไม่ว่าจะได้เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ลิ้มรส รู้สิ่งที่กระทบสัมผัสกาย คิดนึก ขณะกุศลจิตเกิด ขณะอกุศลจิตเกิด เป็นต้น เป็นสภาพธรรมที่มีจริง สภาพธรรมจึงไม่ได้อยู่ในหนังสือ แต่มีจริงในขณะนี้ หากไม่ได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงให้เข้าใจว่า อะไรคือธรรม ธรรมอยู่ในขณะไหน **ขณะนี้** เป็นธรรมหรือไม่ ก็จะไม่เข้าใจความจริงของสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริงได้เลย เมื่อไม่เข้าใจความจริง ย่อมเป็นผู้ไม่ฉลาดในธรรม กล่าวคือไม่รู้ว่าเป็นธรรม จึงหลงยึดถือสิ่งที่เห็น สิ่งที่ได้ยิน สิ่งที่กำลังปรากฏว่าเป็นเรา เป็นสัตว์ เป็นบุคคล เป็นตัวตนหรือเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใด เมื่อถูกอวิชชาความไม่รู้ครอบงำ ก็เป็นผู้ถูกปกคลุมด้วยกองแห่งความมืดคืออวิชชา ย่อมทำให้ไม่เห็นความจริง แม้สภาพธรรมกำลังปรากฏในขณะนี้ ก็ไม่รู้ จึงเป็นเหตุให้เกิดอกุศลอีกมากมาย ทำให้ยังต้องเกิดอีกรำไป และจะต้องประสบกับความทุกข์ทั้งกายและใจอีกมากมายอันเนื่องมาจากการเกิด

อกุศลจิตทุกขณะ ทุกประเภท เกิดเพราะอวิชชา ความไม่รู้ ไม่รู้ว่าอะไรเป็นกุศล อะไรเป็นอกุศล ไม่รู้ว่าอะไรเป็นผลที่มาจากเหตุ ไม่รู้โดยประการทั้งปวง ความเป็นจริงของอวิชชา ไม่เปลี่ยนแปลงลักษณะเป็นอย่างอื่น เกิดขึ้นเมื่อใดย่อมทำกิจหน้าที่ไม่รู้ความจริงเมื่อนั้น **ที่สัตว์โลกทั้งหลายยังท่องเที่ยววนเวียนอยู่ในสังสารวัฏฏ์ ก็เพราะยังมีอวิชชาอยู่นั่นเอง ถ้าเป็นผู้ที่สามารถดับอวิชชาได้หมดสิ้นถึงความเป็นพระอรหันต์ ก็จะไม่มีการเกิดอีกในสังสารวัฏฏ์ เป็นผู้สิ้นทุกข์โดยประการทั้งปวง**

ในชีวิตประจำวัน อกุศลจิตเกิดมาก ทุกขณะที่จิตเป็นอกุศล ก็ไม่ปราศจากอวิชชา ซึ่งถ้าไม่มีโอกาสได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง จะไม่มีทางเข้าใจเลยว่าตนเองมากไปด้วยอวิชชา ดังนั้น หนทางที่จะค่อยๆ ขัดเกลาละคลายความมืดคืออวิชชาความไม่รู้ได้นั้น ก็ด้วยการอบรมเจริญปัญญาเท่านั้น ซึ่งจะขาดการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวันไม่ได้เลยทีเดียว เมื่อเห็นคุณค่าของแต่ละคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ไม่ละเลยโอกาสที่จะฟังที่จะศึกษาต่อไป เพราะทุกครั้งที่ได้ฟัง ก็ได้เริ่มสะสมความเข้าใจถูกเห็นถูก ขัดเกลาละคลายความมืดคืออวิชชา ไปทีละเล็กทีละน้อย

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗